

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทักษะ และ การมีส่วนร่วมในโครงการ "รักไทยให้ถูกทาง" ของนิสิต นักศึกษา มหาวิทยาลัยรัฐบาลและเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์คือ

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารเรื่อง การประหยัดในโครงการ "รักไทยให้ถูกทาง" ของนิสิต นักศึกษา มหาวิทยาลัยรัฐบาลและเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาความรู้ ทักษะ และ การมีส่วนร่วมการประหยัดในโครงการ "รักไทยให้ถูกทาง" ของนิสิต นักศึกษา มหาวิทยาลัยรัฐบาลและเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารกับความรู้เกี่ยวกับการประหยัดในโครงการ "รักไทยให้ถูกทาง" ของนิสิต นักศึกษา มหาวิทยาลัยรัฐบาลและเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร
4. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารกับทัศนคติเกี่ยวกับการประหยัดในโครงการ "รักไทยให้ถูกทาง" ของนิสิต นักศึกษา มหาวิทยาลัยรัฐบาลและเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร
5. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารกับการมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการประหยัดในโครงการ "รักไทยให้ถูกทาง" ของนิสิต นักศึกษา มหาวิทยาลัยรัฐบาลและเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร
6. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางประชากรกับความรู้ ทักษะ และ การมีส่วนร่วมในโครงการ "รักไทยให้ถูกทาง" ของนิสิต นักศึกษา มหาวิทยาลัยรัฐบาลและเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) และใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาคือ นิสิต นักศึกษา มหาวิทยาลัยรัฐบาลและเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 382 คน โดยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi Stage Sampling) ประมวลผลโดยโปรแกรม SPSS สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือค่าเฉลี่ย และค่าร้อยละ เพื่ออธิบายลักษณะทางประชากรกลุ่มตัวอย่าง พฤติกรรมการเปิดรับสาร ความรู้

ทัศนคติ และการมีส่วนร่วมในโครงการ "รักไทยให้ถูกทาง" ส่วนการทดสอบสมมติฐานนั้นใช้หาค่าความแตกต่างแบบ t-test และ one way ANOVA และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

สรุปผลการวิจัย

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา

ส่วนที่ 1 ข้อมูลลักษณะทางประชากร

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา จำนวน 382 คน เป็น นิสิต นักศึกษา มหาวิทยาลัยในเขตกรุงเทพมหานคร 2 กลุ่ม คือ มหาวิทยาลัยรัฐบาล และมหาวิทยาลัยเอกชน เป็นชายจำนวน 138 คน หญิง 244 คน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 18 - 20 ปี รองลงมาอายุ 21 ปีขึ้นไป เป็นนิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัยรัฐบาล และนิสิต นักศึกษามหาวิทยาลัยเอกชน มีรายได้จากผู้ปกครองต่อเดือน 3,000 - 4,000 บาท นิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่พักอาศัยกับบิดา มารดา

ส่วนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับโครงการ "รักไทยให้ถูกทาง"

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับโครงการ "รักไทยให้ถูกทาง" ในระดับสูง รองลงมาคือระดับปานกลาง และระดับต่ำ ตามลำดับ

ส่วนที่ 3 ทัศนคติเกี่ยวกับโครงการ "รักไทยให้ถูกทาง"

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทัศนคติเกี่ยวกับโครงการ "รักไทยให้ถูกทาง" ในระดับปานกลางและระดับสูง ไม่พบกลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติเชิงลบต่อโครงการ "รักไทยให้ถูกทาง"

ส่วนที่ 4 พฤติกรรมการมีส่วนร่วมในโครงการ "รักไทยให้ถูกทาง"

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมเกี่ยวกับโครงการ "รักไทยให้ถูกทาง" ในระดับปานกลาง รองลงมาในระดับสูง และระดับต่ำ ตามลำดับ

ส่วนที่ 5 พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารทั่ว ๆ ไป และข่าวสารเกี่ยวกับโครงการ "รักไทยให้ถูกทาง"

5.1 กลุ่มตัวอย่างมีการเปิดรับข่าวสารทั่ว ๆ ไปจากสื่อโทรทัศน์มากที่สุด รองลงมาคือวิทยุ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร โปสเตอร์ หนังสือแจก ตามลำดับ

5.2 พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารในโครงการ "รักไทยให้ถูกทาง" มีการเปิดรับมากที่สุดจากสื่อโทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร โปสเตอร์ หนังสือแจก ตามลำดับ

2. การทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานข้อที่ 1 นิสิต นักศึกษามหาวิทยาลัยรัฐบาลและเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร มีการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับโครงการ "รักไทยให้ถูกทาง" แตกต่างกันจากการวิจัยพบว่า

นิสิต นักศึกษา มหาวิทยาลัยรัฐบาล และเอกชน มีพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับโครงการ "รักไทยให้ถูกทาง" จากสื่อโทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร โปสเตอร์ เอกสารหนังสือแจก จากการพบปะพูดคุยกับผู้อื่นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1)

สมมติฐานข้อที่ 2 นิสิต นักศึกษา มหาวิทยาลัยรัฐบาลและเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร มีความรู้ ทักษะ และมีส่วนร่วมในโครงการ "รักไทยให้ถูกทาง" แตกต่างกัน จากการวิจัยพบว่า

นิสิต นักศึกษา มหาวิทยาลัยรัฐบาลและเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร มีความรู้ ทักษะ และการมีส่วนร่วมเกี่ยวกับโครงการ "รักไทยให้ถูกทาง" ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2)

สมมติฐานข้อที่ 3 พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับโครงการ "รักไทยให้ถูกทาง" มีความสัมพันธ์กับความรู้เกี่ยวกับโครงการ "รักไทยให้ถูกทาง" จากการวิจัยพบว่า

พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับโครงการ "รักไทยให้ถูกทาง" จากสื่อโทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร โปสเตอร์ เอกสาร หนังสือแจก จากการพบปะพูดคุยกับ ผู้อื่น ไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้เกี่ยวกับโครงการ "รักไทยให้ถูกทาง" อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 3)

สมมติฐานข้อที่ 4 พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับโครงการ "รักไทยให้ถูกทาง" มีความสัมพันธ์กับทัศนคติเกี่ยวกับโครงการ "รักไทยให้ถูกทาง" จากการวิจัยพบว่า

พฤติกรรมกาการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับโครงการ "รักไทยให้ถูกทาง" จากสื่อโทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร โปสเตอร์ เอกสาร หนังสือแจก จากการพบปะพูดคุยกับ ผู้อื่น ไม่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติเกี่ยวกับโครงการ "รักไทยให้ถูกทาง" อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 4)

สมมติฐานข้อที่ 5 พฤติกรรมกาการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับโครงการ "รักไทยให้ถูกทาง" มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในโครงการ "รักไทยให้ถูกทาง" จากการวิจัยพบว่า

พฤติกรรมกาการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับโครงการ "รักไทยให้ถูกทาง" จากสื่อโทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร โปสเตอร์ เอกสารหนังสือแจก การพบปะพูดคุยกับผู้อื่น ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในโครงการ "รักไทยให้ถูกทาง" อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 5)

สมมติฐานข้อที่ 6 นิสิต นักศึกษา ที่มีลักษณะทางประชากรแตกต่างกัน มีความรู้ ทัศนคติ และการมีส่วนร่วมในโครงการ "รักไทยให้ถูกทาง" แตกต่างกัน

1. นิสิต นักศึกษา มหาวิทยาลัยในเขตกรุงเทพมหานคร ที่มีเพศแตกต่างกัน มีความรู้ ทัศนคติ และมีส่วนร่วม เกี่ยวกับโครงการ "รักไทยให้ถูกทาง" ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 6)

2. นิสิต นักศึกษา มหาวิทยาลัยในเขตกรุงเทพมหานครที่มีอายุแตกต่างกัน มีความรู้ เกี่ยวกับโครงการ "รักไทยให้ถูกทาง" แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 6)

แต่นิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัยในเขตกรุงเทพมหานครที่มีอายุแตกต่างกัน มีทัศนคติ และการมีส่วนร่วมเกี่ยวกับโครงการ "รักไทยให้ถูกทาง" ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 6)

3. นิสิต นักศึกษา มหาวิทยาลัยในเขตกรุงเทพมหานครที่มีชั้นปีแตกต่างกันมีความรู้เกี่ยวกับโครงการ "รักไทยให้ถูกทาง" แตกต่างกัน (เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 6)

แต่นิสิต นักศึกษา มหาวิทยาลัยในเขตกรุงเทพมหานครที่มีชั้นปีแตกต่างกันมีทัศนคติและพฤติกรรมกาการมีส่วนร่วมเกี่ยวกับโครงการ "รักไทยให้ถูกทาง" ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 6)

4. นิสิต นักศึกษา มหาวิทยาลัยในเขตกรุงเทพมหานครที่มีรายได้แตกต่างกัน มีความรู้ ทักษะเกี่ยวกับโครงการ "รักไทยให้ถูกทาง" ไม่แตกต่างกัน (ไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 6)

แต่นิสิต นักศึกษา มหาวิทยาลัยในเขตกรุงเทพมหานครที่มีรายได้แตกต่างกัน มีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในโครงการ "รักไทยให้ถูกทาง" แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 6)

5. นิสิต นักศึกษา มหาวิทยาลัยในเขตกรุงเทพมหานครที่มีรายได้เฉลี่ยของครอบครัวต่อเดือนแตกต่างกัน มีความรู้ ทักษะ และมีส่วนร่วมเกี่ยวกับโครงการ "รักไทยให้ถูกทาง" ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 6)

6. นิสิต นักศึกษา มหาวิทยาลัยในเขตกรุงเทพมหานครปัจจุบันพักอาศัยอยู่ด้วย มีความรู้ ทักษะ และการมีส่วนร่วมเกี่ยวกับโครงการ "รักไทยให้ถูกทาง" ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 6)

7. นิสิต นักศึกษา มหาวิทยาลัยในเขตกรุงเทพมหานครที่มีรายนามส่วนบุคคล มีความรู้ ทักษะ และการมีส่วนร่วมเกี่ยวกับโครงการ "รักไทยให้ถูกทาง" ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 6)

อภิปรายผล

สมมติฐานข้อที่ 1

นิสิต นักศึกษา มหาวิทยาลัยรัฐบาลและเอกชนในกรุงเทพมหานครมีการเปิดรับข่าวสารในโครงการ "รักไทยให้ถูกทาง" แตกต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า

นิสิต นักศึกษา มหาวิทยาลัยรัฐบาลและเอกชน มีการเปิดรับข่าวสารในโครงการ "รักไทยให้ถูกทาง" ไม่แตกต่างกัน (ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1) เหตุผลของการเปิดรับข่าวสารในโครงการไม่ต่างกัน อาจสันนิษฐานได้เป็น 2 ประการ คือ

1. จากแนวคิด ทฤษฎี โครงสร้างหน้าที่นิยม (ดร. สัญญา สัญญาวิวัฒน์ : 372) กล่าวว่า ประชาชน นิสิต นักศึกษา ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองคือกรุงเทพมหานคร มีสภาพภูมิศาสตร์ สภาพแวดล้อม ที่พักอาศัย ซึ่งอยู่ในบริบทเดียวกัน และใกล้เคียงกัน รูปแบบการดำเนินชีวิต การใช้ชีวิตในแต่ละวัน ตลอดจนสภาพความเป็นอยู่ การบริโภค ขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรม ที่คล้ายคลึงกัน จึงไม่อาจแตกต่างกันมากนัก

2. นิสิต นักศึกษา ของมหาวิทยาลัยของรัฐบาลและเอกชน ได้รับการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร จากโครงการ "รักไทยให้ถูกทาง" ในปริมาณที่เท่า ๆ กัน เนื่องจากอยู่ในสภาพแวดล้อม และสภาพภูมิศาสตร์เดียวกัน โอกาสในการเปิดรับข่าวสารมีเท่า ๆ กัน เข้าถึงช่องทางการสื่อสารที่เหมือน ๆ กัน มีรสนิยมในการเปิดรับสื่อที่คล้ายคลึงกัน การเปิดรับข่าวสารจึงไม่แตกต่างกันตามรายละเอียดดังต่อไปนี้

ในการเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชน และสื่อต่าง ๆ ที่ใช้ในการเผยแพร่ให้ข้อมูล ความรู้ ข่าวสารและสื่อเพื่อการรณรงค์ในปัจจุบันมีหลากหลายชนิด สื่อแต่ละชนิดนั้นอาจจะไม่น่าสนใจ การเผยแพร่เนื้อหาสาระขาดความดึงดูดใจ เข้าใจ และไม่สามารถโน้มน้าวใจได้ จากการวิจัยพบว่านิสิต นักศึกษา มหาวิทยาลัยรัฐบาลและเอกชนเปิดรับสื่อโทรทัศน์มากที่สุด และสาเหตุที่อาจทำให้การเปิดรับข่าวสารไม่แตกต่างกันอาจจะมีอีกหลายประการ อาทิเช่น

ระบบการศึกษาในปัจจุบันทั้งสองสถาบันเป็นมหาวิทยาลัยของรัฐบาลและเอกชน เป็นระบบการศึกษาที่ได้รับการรับรองจากทบวงมหาวิทยาลัย และอยู่ในเขตเมืองหลวง การเปิดรับสื่อต่าง ๆ หรือการบริโภคสื่อที่พบเห็นได้ในปัจจุบัน ไม่ว่าจะนิสิต นักศึกษา มหาวิทยาลัยของรัฐบาลและเอกชน จึงไม่แตกต่างกันมากนักเพราะทั้งสองสถาบันมีการพัฒนาศักยภาพ นิสิต นักศึกษา การเรียนการสอน ให้เป็นที่ยอมรับและผลิตบุคลากรที่มีศักยภาพ และมีคุณภาพในการที่จะพัฒนาประเทศได้ ความแตกต่างในสถานศึกษาจึงคิดว่าไม่น่าจะแตกต่างกัน

จากสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคมที่เอื้ออำนวยต่อการบริโภคสื่อมวลชน สื่อต่าง ๆ มีให้บริโภคมากมายแล้วแต่กลุ่มตัวอย่างจะเลือกหรือเปิดรับสื่อชนิดใดก็ได้ การที่อยู่ในสภาพแวดล้อม เศรษฐกิจ และสังคม เมืองหลวงเดียวกันนั้นจึงทำให้มีลักษณะคุณภาพชีวิตและพฤติกรรมกรรมการบริโภคสื่อต่าง ๆ ไม่อาจแตกต่างกันมากนัก

ลักษณะทางประชากร นิสิต นักศึกษา มหาวิทยาลัยของรัฐบาลและเอกชนในเขตกรุงเทพมหานครเป็นกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในวัยรุ่น เป็นเยาวชนที่มีลักษณะความคล้ายคลึงและอยู่ในบริบทเดียวกัน คือระดับอายุ ระดับการศึกษา และองค์ประกอบต่าง ๆ เช่น วัฒนธรรมทางภาษา ภาษาพูด ภาษาท่าทาง มีการลอกเลียนแบบกัน และแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมกัน ซึ่งความสัมพันธ์ของการแลกเปลี่ยนนั้นจะมีทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม ซึ่งก่อให้เกิดรูปแบบของวัฒนธรรมเฉพาะกลุ่มของวัยรุ่นนั่นเอง อีกทั้งคุณวุฒิทางการศึกษา ระดับวัยอายุที่ใกล้เคียงกัน ซึ่งบ่งบอกถึงลักษณะทางความคิด ความอ่าน ตลอดจนการใช้ชีวิตในประจำวัน รวมถึงการแต่งกายและการบริโภค ชาวสารจากสื่อมวลชนในชีวิตประจำวันมีอาจแตกต่างกันมากนัก ซึ่งอยู่ภายใต้สภาพแวดล้อม เดียวกัน และอิทธิพลของสื่อเดียวกันทั้งสิ้น

นิสิต นักศึกษา มหาวิทยาลัยในเขตกรุงเทพมหานครจะมุ่งเน้นและให้ความสนใจให้ความสำคัญกับปัญหาชีวิตของตนเองและบุคคลใกล้ชิดเท่านั้น จึงทำให้ลักษณะทางประชากร เพศ วัย และระดับการศึกษาของนิสิต นักศึกษา มหาวิทยาลัยของรัฐบาลและเอกชนมีการเปิดรับข่าวสารในโครงการ "รักไทยให้ถูกทาง" ไม่แตกต่างกัน

บลูเนอร์ (Bluner, 1969) กล่าวว่า วัฒนธรรมประกอบด้วยกลุ่มคนที่ต่างชนิดกัน ส่วนใหญ่ชีวิตที่ร่วมกันอยู่ทั้งหมดจะประกอบกันเป็นแบบแผนปฏิบัติ และมีพฤติกรรมร่วมของบุคคล เมื่อกลุ่มบุคคลมีความสนใจไปในทิศทางเดียวกัน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและมีปฏิริยาโต้ตอบกัน ซึ่งจะมีส่วนในการตัดสินใจยอมรับหรือปฏิเสธข่าวสาร

จากงานวิจัยของ แม็คคอมส์ และมัลลินส์ (Mccombs and Mullins, 1973) เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษากับการใช้สื่อมวลชนกล่าวคือยิ่งมีการศึกษาสูงจะยิ่งเปิดรับสื่อมวลชนมาก กล่าวคือนิสิตนักศึกษาเป็นบุคคลที่มีการศึกษาสูงในระดับปริญญาตรี การบริโภคข่าวสารจากสื่อมวลชนย่อมมีการเปิดรับสื่อมวลชนเกือบทุกชนิดและทุกประเภท ขึ้นอยู่กับความสนใจและความใส่ใจในการเลือกสื่อหรือสารนั้น และจากการที่มีสภาพแวดล้อม ลักษณะทางประชากร และประเภทของสถานศึกษาที่ใกล้เคียงกัน อาจเป็นสาเหตุทำให้การเปิดรับข่าวสารในโครงการ "รักไทยให้ถูกทาง" ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ โพลิน คิธรินาแก้ว เรื่องพฤติกรรมการเปิดรับสื่อเกี่ยวกับการรักษาคุณภาพแหล่งน้ำ ความรู้ ทัศนคติ และการมีส่วนร่วมในการรักษาคุณภาพแหล่งน้ำของประชาชน พบว่า ลักษณะทางประชากรไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเปิดรับสื่อเกี่ยวกับการรักษาคุณภาพแหล่งน้ำ

สมมติฐานที่ 2

นิสิต นักศึกษา มหาวิทยาลัยรัฐบาลและเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร มีความรู้ ทักษะ และมีส่วนร่วมในโครงการ "รักไทยให้ถูกทาง" แตกต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า

นิสิต นักศึกษา มหาวิทยาลัยรัฐบาลและเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร มีความรู้ ทักษะ และมีส่วนร่วมในโครงการ "รักไทยให้ถูกทาง" ไม่แตกต่างกัน (ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน ข้อที่ 2)

จากแนวคิดทฤษฎีปฏิวัตินิยม (ทฤษฎีสังคมวิทยา ดร. สัจญา สัจญาวิวัฒน์ : 137) ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ทางสังคมขนาดเล็กระดับระหว่างบุคคลไปจนถึงระดับของสังคม มนุษย์มีกระบวนการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างมนุษย์ด้วยกันเองในการสนองตอบความต้องการ ความจำเป็นขั้นพื้นฐานของเขาเหล่านั้น แบบอย่างของการกระทำระหว่างกันนั้นไม่เพียงแต่จะช่วยให้มนุษย์สนองความจำเป็นเท่านั้น แต่จะมีผลกระทบต่อรูปแบบของโครงสร้าง สังคม ซึ่งก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมทางภาษา การแต่งกาย ตลอดจนการสื่อสารระหว่างกันด้วย

จากสภาพแวดล้อมทางสังคมและเศรษฐกิจ ตลอดจนระดับการศึกษาของนิสิต นักศึกษา มหาวิทยาลัยรัฐบาลและเอกชน ซึ่งอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครนั้น มีความใกล้เคียงกันมาก กล่าวคือ นิสิต นักศึกษา มหาวิทยาลัยรัฐบาลและนิสิต นักศึกษา มหาวิทยาลัยเอกชนมีสภาพแวดล้อมเป็นสังคมเมืองคืออยู่ในเขตกรุงเทพมหานครด้วยกัน การรับรู้ หรือการเปิดรับ ข่าวสารสื่อมวลชน มีให้พบเห็นทุกวันและบ่อยครั้ง การเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชน โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ มีให้พบเห็นสื่อเหล่านั้นโดยทั่วไปอย่างทั่วถึงและถ้วนหน้ากัน

เนื่องจากกรุงเทพมหานครเป็นเมืองหลวง มีการพัฒนาศักยภาพสื่อมวลชนมากมาย ทำให้สื่อมวลชนเข้าถึง นิสิต นักศึกษา อย่างกว้างขวางเหมือน ๆ กัน ประกอบกับกลุ่มตัวอย่างคือ นิสิต นักศึกษา มหาวิทยาลัยรัฐบาลและเอกชนยังเป็นกลุ่มวัยรุ่น มีอายุ และระดับการศึกษาที่ใกล้เคียงกัน ดังนั้น นิสิต นักศึกษา มหาวิทยาลัยรัฐบาลและเอกชนจึงมีความรู้ ทักษะ และมี ส่วนร่วมในโครงการ "รักไทยให้ถูกทาง" ไม่แตกต่างกัน

จากเหตุผลดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ ก่อ สวัสดิพานิชย์ (2519) ว่าเด็กวัยรุ่นมี สภาพแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคม ที่คล้ายคลึงกัน มักจะมีพฤติกรรมและการเลียนแบบ และมัก เอาอย่างกันในหลายเรื่อง เช่น รสนิยมการแต่งตัว การพูดจา ภาษา และพฤติกรรมการ

ลอกเลียนแบบจากสื่อต่าง ๆ ซึ่งมีพฤติกรรมที่คล้ายคลึงกัน และเป็นแบบอย่างไปในทิศทางเดียวกัน และลอกเลียนแบบกันทุกยุคทุกสมัย

การเปิดรับข่าวสารที่คล้ายคลึงกันจึงทำให้ความแตกต่างทั้งสองกลุ่มนี้ไม่มีความแตกต่างกัน ด้านความรู้ ทักษะคิด และการมีส่วนร่วม จากการวิจัยพบว่าระดับการศึกษา อายุ และวัยเดียวกัน ตลอดจนสภาพแวดล้อมที่คล้ายคลึงกัน จะมีผลถ่ายทอดวัฒนธรรมต่าง ๆ สู่กัน จากงานวิจัยของ Cherry (1978) ที่กล่าวว่า การสื่อสารของมนุษย์จะนำไปสู่การกระทำกิจกรรมที่ประสานและสอดคล้องกัน

ดังนั้น กลุ่มนิสิต นักศึกษา ที่มีภูมิฐานะ สภาพแวดล้อมของสังคม ระดับความคิด การศึกษาที่ไม่แตกต่างกัน จะมีการสื่อสารและแบ่งปันข่าวสารระหว่างกัน การเปิดรับข่าวสารที่คล้ายคลึงกัน และในบางครั้งจะมีการพูดคุยแสดงความคิดเห็น เสนอแนะข่าวสารซึ่งกันและกัน ก่อให้เกิดความรู้ และทัศนคติต่อข่าวสารไปในทิศทางเดียวกัน

สมมติฐานที่ 3

พฤติกรรมการเปิดรับสารเกี่ยวกับโครงการ "รักไทยให้ถูกทาง" มีความสัมพันธ์กับความรู้เกี่ยวกับโครงการ "รักไทยให้ถูกทาง" จากการศึกษาพบว่า

การเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับโครงการ "รักไทยให้ถูกทาง" ไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้เกี่ยวกับโครงการ "รักไทยให้ถูกทาง" (ไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 3)

สาเหตุที่ทำให้พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารไม่สัมพันธ์กับความรู้ เนื่องจากการวิจัยพบว่าพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับโครงการ "รักไทยให้ถูกทาง" มีปริมาณอยู่ที่ระดับปานกลาง อีกทั้งมีการเผยแพร่ของโครงการ "รักไทยให้ถูกทาง" ผ่านสื่อหลายประเภทมีปริมาณจำนวนน้อยมาก จึงเป็นไปได้ที่จะทำให้การเปิดรับข่าวสารไม่ใคร่ได้สาระมากนัก ซึ่งเป็นไปเหมือน ๆ กัน

ดังนั้น การเปิดรับข่าวสารของโครงการจึงไม่มีผลอะไร และอาจสันนิษฐานได้อีกว่า ผู้รับสารขาดความสนใจที่จะทำความเข้าใจในเนื้อหาที่ได้รับ เพราะไม่ได้เป็นเรื่องที่นิสิต นักศึกษามหาวิทยาลัยสนใจ จึงไม่เกิดความรู้

นอกจากนี้จากการวิจัยพบว่า ความรู้ หรือความเข้าใจในโครงการ "รักไทยให้ถูกทาง" ของกลุ่มตัวอย่างได้มาจากการเปิดรับสื่อประเภทสื่อโทรทัศน์มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 81 (ตารางที่ 3) แต่การนำเสนอเนื้อหาทางสื่อโทรทัศน์มีข้อจำกัดด้านเวลา เนื่องจากมีค่าใช้จ่ายสูงในการออกสื่อเพื่อการรณรงค์แต่ละครั้ง จึงทำให้ไม่สามารถเสนอเนื้อหาได้ละเอียด

ในขณะที่เดียวกันมีการเผยแพร่เนื้อหาเกี่ยวกับโครงการ "รักไทยให้ถูกทาง" ในสื่อหลายประเภทแต่ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างเคยได้รับสารจากสื่ออื่น ๆ หรือเข้าร่วมกิจกรรมในระดับปานกลางค่อนข้างน้อยมาก จึงทำให้ผลการวิจัยออกมาว่าพฤติกรรมกรรมการเปิดรับข่าวสารไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้ เพราะการเปิดรับสื่อโทรทัศน์ปานกลาง ส่วนสื่ออื่น ๆ เปิดรับน้อยและไม่ได้เปิดรับสื่อที่มีอยู่ทั้งหมด

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ลัดดาวลัย พอใจ ที่ศึกษาเรื่องการเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ความตระหนัก และการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของประชาชนในเขตอำเภอพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่าสื่อมวลชนไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

แนวคิดของสื่อมวลชน (ฮ้างโน ปรมะ สตะเวทิน, 2533) ซึ่งสรุปได้ว่าสื่อมวลชนไม่มีอิทธิพลโดยตรงต่อประชาชน แต่เป็นเพียงผู้สนับสนุนความคิดเห็น ทศนคติ หรือทำที่ดั้งเดิมเท่านั้น การเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากสื่อมวลชนเกิดขึ้นต่อเมื่อบุคคลมีความโน้มเอียงที่จะเปลี่ยนแปลง อยู่ก่อนแล้ว ดังนั้น การเปลี่ยนแปลงระดับความรู้จึงไม่มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชน แต่จะเกิดเพราะผู้รับข่าวสารมีความสนใจที่จะแสวงหาความรู้หรือข่าวสารนั้น ๆ อยู่แล้ว

สมมติฐานข้อที่ 4

พฤติกรรมกรรมการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับโครงการ "รักไทยให้ถูกทาง" มีความสัมพันธ์กับทัศนคติในโครงการ "รักไทยให้ถูกทาง" แตกต่างกัน จากการวิจัยพบว่า

พฤติกรรมกรรมการเปิดรับข่าวสารในโครงการ "รักไทยให้ถูกทาง" ไม่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติในโครงการ "รักไทยให้ถูกทาง" ไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 4 อาจเป็นเพราะการที่บุคคลจะเกิดทัศนคติต่อสิ่งใดไม่ได้มาจากการเปิดรับข่าวสารโครงการเพียงอย่างเดียว ยังมีปัจจัยอื่น ๆ ที่สำคัญต่อการสร้างหรือปรับเปลี่ยนทัศนคติอีก เช่น การมีประสบการณ์โดยตรงต่อเรื่องนั้น

นอกจากการมีประสบการณ์ตรงแล้วยังมีปัจจัยอื่น ๆ อีก เช่น ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมอื่น ๆ เช่น สถานภาพทางเศรษฐกิจ ค่านิยม และลักษณะทางพฤติกรรมการณ์การบริโภค หรือการจับจ่ายใช้สอยของนิสิต นักศึกษา ซึ่งแต่ละคนมีรูปแบบและวิธีการดำเนินชีวิต ตลอดจนพื้นฐานทางครอบครัวที่แตกต่างกันย่อมมีทัศนคติต่อเรื่องต่าง ๆ แตกต่างกันไป

สำหรับปัจจัยทางการสื่อสารพบว่า องค์ประกอบของแหล่งข่าวสารก็เป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดทัศนคติทั้งในด้านบวกและด้านลบ เช่น ความสามารถของผู้ส่งสาร เทคนิควิธีการสื่อสาร การสร้างความคุ้นเคย ความเป็นมิตร มีผลทำให้เกิดความสนใจและก่อให้เกิดทัศนคติ ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงมากกว่าแหล่งข่าวที่ไม่มีคุณสมบัติเหล่านี้ แนวคิดของซิมบาโด (Zimbardo, 1991) ที่ว่าเมื่อการเสนอข่าวสารต่อเนื่องจะก่อให้เกิดความสนใจ ความเข้าใจ และการยอมรับ ซึ่งนับว่าเป็นขั้นตอนสำคัญในการเปลี่ยนแปลงทัศนคติในที่สุด

นอกจากนี้องค์ประกอบอื่น ๆ เช่น เนื้อหาข่าวสาร ภาษา ตลอดจนลักษณะของตัวผู้รับสารเอง ทักษะในการสื่อความหมาย ความรู้ ระบบสังคม ก็เป็นองค์ประกอบในการก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติได้

การเปิดรับข่าวสารจากสื่อบุคคลไม่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติ อาจเป็นเพราะว่าองค์ประกอบอย่างหนึ่งที่เป็นปัจจัยในการก่อให้เกิดทัศนคติทั้งในด้านลบและด้านบวกคือแหล่งข่าวสารนั่นเอง โดยที่นักสังคมศาสตร์หลายท่านได้ให้แนวคิดไว้ว่าทัศนคติที่ผู้รับมีต่อผู้ส่งสารจะมีผลต่อทัศนคติที่มีต่อสารนั้นด้วย บางคำถามที่ว่า "ใครเป็นคนพูด" มีความสำคัญพอ ๆ กับคำตอบว่า "พูดว่าอะไร" นอกจากสื่อบุคคลแล้ว สื่อมวลชนและสื่อเฉพาะกิจบางชนิดที่ไม่มีความสัมพันธ์ต่อทัศนคติ อาจเนื่องจากปัจจัยด้านเนื้อหา ข่าวสาร ซึ่งมีแนวคิดเกี่ยวกับอิทธิพลของสื่อมวลชน (อ้างใน เสถียร เขยประทับ, 2528) ที่กล่าวว่า หากสารที่มีอยู่ในสื่อมวลชนที่ไม่เกี่ยวกับวิถีชีวิตประชาชนคือเป็นเรื่องไกลตัว ประชาชนนั้น ๆ ก็จะไม่สนใจสื่อเหล่านั้น ๆ จึงไม่เกิดความรู้อันจะนำไปสู่การเกิดทัศนคติที่ดี และมีการเกิดพฤติกรรมในที่สุด

ตามแนวคิดของโรเจอร์ (Rogers, 1971) ที่ว่า "เมื่อผู้รับสารได้รับสารเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งก็จะเกิดความเข้าใจในเรื่องนั้น ๆ และความรู้ ความเข้าใจ จะทำให้เกิดทัศนคติกับเรื่องนั้น และขั้นสุดท้ายก็จะก่อให้เกิดพฤติกรรมที่กระทำต่อเรื่องนั้น ๆ ตามมา

ดังนั้น เมื่อการเปิดรับไม่สัมพันธ์กับความรู้ตามสมมติฐานข้อที่ 3 การเปิดรับย่อมไม่สัมพันธ์กับการเกิดทัศนคติด้วย เพราะการขาดความรู้อันเป็นขั้นแรกที่จะต้องเกิดก่อนการเกิดทัศนคติ

สมมติฐานข้อที่ 5

พฤติกรรมกรรมการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับโครงการ "รักไทยให้ถูกทาง" มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในโครงการ "รักไทยให้ถูกทาง" จากการวิจัยพบว่า

จากการวิจัยพบว่าพฤติกรรมกรรมการเปิดรับข่าวสารในโครงการ "รักไทยให้ถูกทาง" ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในโครงการ "รักไทยให้ถูกทาง" สาเหตุที่ไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 5 นั้นน่าจะเป็นเพราะว่าการเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชนและสื่อเฉพาะกิจที่ได้นั้นอยู่ในระดับที่ต่ำมาก ซึ่งอาจจะเกิดจากปริมาณการเสนอข่าวสารในโครงการนี้มีปริมาณน้อยมาก หรืออาจจะเกิดจากความไม่น่าสนใจในเนื้อหาและสาระของการเผยแพร่ข่าวสารในการนำเสนอ หรืออาจเกิดจากสื่อต่าง ๆ ไม่สามารถโน้มน้าวใจและดึงดูดใจผู้รับสารก็ได้ เพราะขาดทักษะและกลยุทธ์ในการเสนอข่าวสาร ตลอดจนถึงการขาดความกระตือรือร้นของกลุ่มตัวอย่างด้วย เนื่องจากผู้รับสารส่วนใหญ่จะเป็น Passive Audience อิทธิพลของ สื่อมวลชนในการนำเสนอข่าวสารนั้นที่จริงมีมาก โจเซฟ ที. แคลปเปอร์ (Joseph T. Klapper อ้างใน ปรมะ สตะเวทิน, 2533 :142) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับอิทธิพลของสื่อมวลชนประเภทต่าง ๆ ที่มีต่อทัศนคติและพฤติกรรมว่าสื่อมวลชนว่าสามารถสร้างและเปลี่ยนแปลงประชาชนทัศนคติและพฤติกรรมได้ สื่อมวลชนมีหน้าที่ในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและทัศนคติได้ในกรณีที่คุณคนนั้นไม่เคยมีประสบการณ์มาก่อน

อิทธิพลของสื่อมวลชนควรจะมีบทบาทต่อนิสิต นักศึกษา ในการเปลี่ยนพฤติกรรมกรรมการมีส่วนร่วมเป็นอย่างมาก ซึ่งบุคคลเหล่านี้เป็นเยาวชนเป็นกำลังสำคัญของชาติและจะก้าวไปเป็นผู้ใหญ่ในอนาคตเป็นพลังสำคัญของประเทศที่จะพัฒนาประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้า การเกิดความไม่ต้องการที่จะรับรู้และติดตามในเรื่องข่าวสารในโครงการ "รักไทยให้ถูกทาง" หรือมีการเปิดรับสื่อต่าง ๆ น้อย และการขาดความต่อเนื่องของการนำเสนอข้อมูลข่าวสาร จึงไม่อาจที่จะหล่อหลอมความรู้สึกนึกคิด และให้เกิดความตระหนัก (awarness) และชวนให้มีส่วนร่วมในโครงการได้

การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมกรรมการมีส่วนร่วมของนิสิต นักศึกษา มหาวิทยาลัยเป็นเรื่องที่ต้องใช้เวลาและระดมสื่อทุกชนิด และไม่แน่ว่าจะสามารถเปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรมกรรมการมีส่วนร่วมได้อย่างเต็มที่ เพราะพฤติกรรมกรรมการมีส่วนร่วมนั้นจะเกิดขึ้นได้ต้องมีองค์ประกอบของทัศนคติรวมอยู่ด้วย เมื่อทัศนคติไม่เปลี่ยนแปลงก็เป็นเรื่องที่ยากที่จะทำให้เกิดการมีส่วนร่วมได้ นักวิจัย แมคกายร์ (W.J. McGuire : 1968) ได้กล่าวไว้ว่า ระดับของความรู้สึกและ

ความคิดเห็นของบุคคลในการมีส่วนร่วมที่จะกระทำต่อสิ่งใด ข้อเสนอดี ๆ ในทางที่จะยอมรับหรือ ปฏิเสธซึ่งมีผลทำให้บุคคลพร้อมที่จะแสดงปฏิกิริยาตอบสนองของพฤติกรรมการมีส่วนร่วม

อย่างไรก็ตาม การนำเสนอข่าวสารของสื่อมวลชนแม้จะมีช่องทางหลากหลาย แต่สื่อมวลชนในปัจจุบันส่วนใหญ่จะมุ่งเน้นในเชิงธุรกิจและเชิงพาณิชย์เป็นส่วนมาก ดังนั้นสื่อแต่ละสื่อที่ใช้รณรงค์ในโครงการจึงมีปริมาณน้อยมาก เพราะการรณรงค์โครงการนี้ไม่ใช่ธุรกิจเชิงพาณิชย์ นอกจากนี้ยังพบว่าเวลาในการนำเสนอก็เป็นปัจจัยสำคัญเช่นกัน เนื่องจากการเสนอข่าวสารอาจจะเป็นการเสนอในช่วงเวลาที่ไม่สอดคล้องกับกลุ่มตัวอย่างที่จะได้รับข่าวสารนั้น ประกอบกับความน่าสนใจในเนื้อหาและสาระของสื่อมีน้อยมาก ดังนั้น จึงอาจเป็นสาเหตุหนึ่ง ที่พฤติกรรมกรเปิดรับข่าวสารในโครงการ "รักไทยให้ถูกทาง" ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในโครงการ "รักไทยให้ถูกทาง"

จากงานวิจัยของ มัณฑนา มาศมาลัย ที่ศึกษาบทบาทของสื่อมวลชนและบุคคล ต่อการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรี ศึกษาเฉพาะกรณี อำเภอพรหมคีรี จังหวัด นครศรีธรรมราช พบว่าพฤติกรรมกรเปิดรับสารความรู้เกี่ยวกับสารการเมืองไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรี

สมมติฐานข้อที่ 6

ลักษณะของประชากรที่แตกต่างกันทำให้มีความรู้ ทักษะคิด และการมีส่วนร่วมในโครงการ "รักไทยให้ถูกทาง" แตกต่างกัน จากการวิจัยพบว่า

6.1 นิสิต นักศึกษา มหาวิทยาลัยในเขตกรุงเทพมหานครที่มีเพศแตกต่างกัน มีความรู้ ทักษะคิด และพฤติกรรมกรมีส่วนร่วมในโครงการ "รักไทยให้ถูกทาง" ไม่แตกต่างกัน (ไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 6) ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของอลาโม (Alamio, 1969) เรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเข้าใจในปัญหาสิ่งแวดล้อมของนักเรียนมัธยมศึกษา พบว่า นักเรียนเพศชายและเพศหญิง มีความรู้ ทักษะคิด ต่อสิ่งแวดล้อม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

เนื่องจาก นิสิต นักศึกษา ทั้งสองเพศมีสถานภาพในการเป็นนิสิต นักศึกษา มหาวิทยาลัยรัฐบาลและเอกชน ซึ่งมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ไม่แตกต่างกัน อยู่ภายใต้สภาพแวดล้อมที่คล้ายคลึงกัน สามารถรวมตัวกันทำกิจกรรมใด ๆ ได้โดยไม่มีกำแพงแยกเพศ ดังที่ เลทีเยร์ เรยประทับ (2525) กล่าวว่า นิสิต นักศึกษา มหาวิทยาลัยเป็นพลังสำคัญทางการเมืองที่สำคัญ เนื่องจากเป็นกลุ่มชนที่รวมตัวกันเพื่อทำกิจกรรมใด ๆ ได้โดยง่าย มีผลประโยชน์และอยู่

ภายใต้อิทธิพลของสิ่งเร้า หรือสภาพแวดล้อมที่คล้ายคลึงกัน ดังนั้น การที่นิสิต นักศึกษา มหาวิทยาลัยในเขตกรุงเทพมหานครที่มีเพศแตกต่างกันก็อาจจะมีความรู้ ทักษะ และ การมีส่วนร่วมในโครงการ "รักไทยให้ถูกทาง" ไม่แตกต่างกัน

6.2 นิสิต นักศึกษา มหาวิทยาลัยในเขตกรุงเทพมหานครที่มีอายุแตกต่างกัน มีความรู้เกี่ยวกับโครงการ "รักไทยให้ถูกทาง" แตกต่างกัน (เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 6)

จากงานวิจัยพบว่า นิสิต นักศึกษา มหาวิทยาลัยรัฐบาลและเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร ชั้นปีที่ 4 มีความรู้มากกว่าชั้นปีที่ 1 สาเหตุเนื่องจากเมื่อมีวุฒิทางการศึกษาเพิ่มมากขึ้น จะมีประสบการณ์การเรียนรู้ ตลอดจนมีวุฒิภาวะทางอารมณ์และการตัดสินใจที่ดีขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ รัตนา ภัทรธนาภานต์ ที่ได้ศึกษาถึงปัจจัยที่ทำให้ นิสิต นักศึกษา มหาวิทยาลัยในเขตกรุงเทพมหานครสนใจฟังรายการ กรีน เวฟ พบว่า คนที่มีอายุมากขึ้นมักใช้สื่อมวลชนเพื่อแสวงหาความรู้ ข่าวสาร และบริโภคข่าวสารมากขึ้น ส่วนคนที่อายุน้อยมักยึดถืออุดมการณ์ใจร้อนกว่า ถูกชักจูงได้ง่ายกว่าการเปิดรับข่าวสารเพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ จึงมีน้อยกว่า

แต่นิสิต นักศึกษา มหาวิทยาลัยในเขตกรุงเทพมหานคร ที่มีอายุแตกต่างกัน มีทักษะ และมีส่วนร่วมเกี่ยวกับโครงการ "รักไทยให้ถูกทาง" ไม่แตกต่างกัน (ไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 6)

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุมาลี ตั้งจิตต์ศิลป์ (2537) เรื่อง พฤติกรรมการเปิดรับสื่อเกี่ยวกับการรักษาคุณภาพแหล่งน้ำ ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการรักษาคุณภาพของแหล่งน้ำของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่าประชาชนที่มีอายุแตกต่างกันมีทักษะและพฤติกรรมการมีส่วนร่วมต่อการรักษาคุณภาพน้ำไม่แตกต่างกัน

6.3 นิสิต นักศึกษา มหาวิทยาลัยในเขตกรุงเทพมหานครที่มีชั้นปีแตกต่างกัน มีความรู้เกี่ยวกับโครงการ "รักไทยให้ถูกทาง" แตกต่างกัน (เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 6) เหตุผลที่อายุแตกต่างกันแต่มีทักษะและพฤติกรรมการมีส่วนร่วมไม่ต่างกัน อาจเป็นเพราะอายุที่แตกต่างกันก็ยังอยู่ในช่วงอายุเดียวกันไม่ถือว่าแตกต่างกัน (ส่วนใหญ่ก็มีอายุตกอยู่ในช่วงเดียวกัน) อย่างแท้จริง และยังเป็น นิสิต นักศึกษา ระดับอุดมศึกษาเช่นเดียวกัน มีบริบททางสังคมเช่นเดียวกัน จากการวิจัยนี้พบว่าระดับการศึกษามีอิทธิพลต่อความรู้ในโครงการ "รักไทยให้ถูกทาง" ซึ่งเป็นความจริงที่ว่าคนที่มิระดับการศึกษาสูงย่อมมีการเปิดรับข้อมูลข่าวสารมาก บริโภคสื่อมวลชนหลายชนิด

และหลายประเภท จึงทำให้มีความคิด วิचारณญาณหรือการพิจารณาเหตุผลความจำเป็นที่อ้างอิงต่อข้อมูลข่าวสารและความรู้ในเรื่องอื่น ๆ มากอยู่แล้ว

ซึ่งสอดคล้องกับ ปรมะ สตะเวทิน (2539) ว่าระดับการศึกษาหรือระดับความรู้เป็นลักษณะอีกประการหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อผู้รับสาร คนที่มีระดับการศึกษาต่างกันย่อมมีความรู้ต่างกันด้วย

6.4 นิสิต นักศึกษา มหาวิทยาลัยในเขตกรุงเทพมหานคร ที่มีรายได้แตกต่างกันมีความรู้ทัศนคติ เกี่ยวกับโครงการ "รักไทยให้ถูกทาง" ไม่แตกต่างกัน (ไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 6)

6.5 พบว่านิสิต นักศึกษา มหาวิทยาลัยในเขตกรุงเทพมหานครที่มีรายได้แตกต่างกันมีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในโครงการ "รักไทยให้ถูกทาง" แตกต่างกัน (เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 6)

ซึ่งแสดงให้เห็นว่านิสิต นักศึกษา มหาวิทยาลัยที่ได้รับเงินจากผู้ปกครองต่อเดือนสูงมีรายได้ต่อเดือนมาก ซึ่งเป็นเหตุผลสำคัญที่เอื้ออำนวยต่อการบริโภค ซึ่งปัจจัยด้านการเงินซึ่งได้รับเงินเดือนจากผู้ปกครองต่อเดือนสูงจึงทำให้นิสิต นักศึกษา มหาวิทยาลัยมีความสามารถในการจับจ่ายใช้สอยสูง กล่าวคือ เมื่อมีรายได้มากก็ใช้จ่ายมากเช่นกัน ตลอดจนในปัจจุบันกระแสค่านิยมในการบริโภคสินค้าฟุ่มเฟือยจากต่างประเทศยังคงมีอัตราสูงอยู่ สังเกตได้จากการใช้ผลิตภัณฑ์และสินค้าจากต่างประเทศ (Brand Name) เช่น เครื่องแต่งกาย กระเป๋า รองเท้า ตลอดจนค่านิยมใหม่ ๆ จากตะวันตก เป็นปัจจัยทางด้านการเงินที่เอื้ออำนวยต่อการจับจ่ายสินค้าหรือบริโภคสินค้าที่ฟุ่มเฟือยได้

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อำนวย แดงรอด พบว่าทัศนคติ และพฤติกรรมเกี่ยวกับประโยชน์จากข่าวสารในเรื่องการประหยัดไม่มีความสัมพันธ์กับการซื้อสินค้าฟุ่มเฟือยจากต่างประเทศในในภาวะวิกฤตเศรษฐกิจของวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร

ข้อเสนอแนะทั่วไป

ผลการวิจัยครั้งนี้สามารถนำไปเป็นแนวคิดให้กับภาครัฐและเอกชนในการวางแผนปรับปรุงและส่งเสริมแผนงานการประชาสัมพันธ์ในโครงการ "รักไทยให้ถูกทาง" ให้สอดคล้องและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะเห็นได้ว่าตลอดปี 2541 เป็นต้นมา การนำเสนอข่าวสารในโครงการ "รักไทยให้ถูกทาง" ได้มีการประชาสัมพันธ์และให้ข่าวสารโดยผ่านสื่อมวลชน สื่อบุคคล และสื่อเฉพาะกิจน้อยมาก แทบจะไม่ค่อยได้พบเห็นสื่อที่ใช้ในการรณรงค์โครงการเลย ซึ่งส่งผลต่อความรู้ ทักษะ และการยอมรับปฏิบัติตามจุดมุ่งหมายของโครงการในระดับปานกลางถึงน้อย ดังนั้นเพื่อให้การรณรงค์สัมฤทธิ์ผลและมีผลต่อความรู้ ทักษะ และการยอมรับปฏิบัติควรที่จะเพิ่มปริมาณและความถี่ในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร

เมื่อพิจารณาด้านสื่อที่ใช้ในโครงการพบว่าบางชนิดและบางชิ้นแทบจะไม่ปรากฏให้เห็นเลยในช่วงนี้ สาเหตุอาจเนื่องมาจากสภาพเศรษฐกิจ ผลพวงพิษภัยเศรษฐกิจของประเทศ ทำให้ผู้สนับสนุนโครงการ บริษัท ห้างร้าน ตลอดจนเอกชนที่เข้าร่วมดำเนินโครงการต้องใช้จ่ายและงบประมาณสูงมาก ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้พบเห็นการประชาสัมพันธ์สื่อของโครงการ "รักไทยให้ถูกทาง" น้อยมาก โครงการ "รักไทยให้ถูกทาง" จึงประสบผลสำเร็จน้อยและไม่ค่อยพบเห็นสื่อของโครงการจาก สื่อมวลชนมากนัก ดังนั้น ในยุควิกฤตเศรษฐกิจนี้ควรระดมความร่วมมือจากผู้มีศักยภาพที่สามารถสนับสนุนแหล่งรายได้

ในขณะเดียวกันเมื่อสื่อใช้ไม่ได้ผลมากตามที่ต้องการจะเป็น ควรหาวิธีการอื่น ๆ เพื่อสร้างทัศนคติใหม่ในการใช้สินค้าไทยโดยให้มีการปรับเปลี่ยนและปลุกฝังค่านิยม ทักษะให้เห็นว่าประเทศไทยในปัจจุบันได้มีการพัฒนาด้านรูปแบบและคุณภาพของสินค้าให้ทัดเทียมกับต่างประเทศ บางชนิดมีคุณภาพและมาตรฐานดีกว่าต่างประเทศด้วย

ตลอดจนควรปลุกฝังให้นิสิต นักศึกษา มีวิจารณ์ญาณ มีสติในการคิดทำและรู้จักการประหยัดในการใช้เงินที่ถูกต้องโดยอาศัยบรรยากาศและบริบททางสังคมในภาวะวิกฤตเศรษฐกิจเป็น driving force ที่จะปรับเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรมผู้บริโภคสินค้าฟุ่มเฟือยได้

อย่างไรก็ตามผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนและส่งเสริมแผนงานประชาสัมพันธ์เพื่อให้สื่อในโครงการมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น ซึ่งผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. จากผลการวิจัยพบว่า นิสิต นักศึกษา มหาวิทยาลัยในเขตกรุงเทพมหานครมีการเปิดรับข่าวสารจากสื่อโทรทัศน์มากที่สุด ดังนั้น การวางแผน นโยบาย ในการรณรงค์ของโครงการ "รักไทยให้ถูกทาง" ยังควรเน้นและออกสื่อโทรทัศน์ให้มีจำนวนความถี่บ่อยครั้งมากขึ้น

ในโครงการรณรงค์เพื่อการออกสื่อควรคำนึงถึงเนื้อหาของข่าวสาร สาร ความจับใจ และดูง่าย เพราะกลุ่มตัวอย่างนั้นอยู่ในวัยและอายุ ตลอดจนระดับการศึกษา และสภาพแวดล้อมที่ใกล้เคียงกัน การออกสื่อที่เน้นและตอกย้ำเสมอ ควรมีความต่อเนื่อง (Series of acts) เพื่อให้เกิดความรู้เพิ่มมากขึ้น

การใช้สื่อต่าง ๆ เพื่อการรณรงค์ของโครงการนั้นควรมีสื่อผสมหลาย ๆ ชนิดในการรณรงค์ เช่น สื่อวิทยุ สื่อหนังสือพิมพ์ นิตยสาร โปสเตอร์ ตลอดจนเอกสารหนังสือ และควรมีความต่อเนื่องเพื่อเป็นการกระตุ้นย้ำเตือนให้กลุ่มตัวอย่างมีความรู้เพิ่มมากขึ้น ตลอดจนทัศนคติที่ดีและหันเข้ามามีส่วนร่วมร่วมกับโครงการในที่สุด

อย่างไรก็ตาม การใช้สื่อโทรทัศน์เพื่อการรณรงค์นั้นมีข้อจำกัดทางด้านเงินทุนและงบประมาณที่สูงมากในการออกสื่อโทรทัศน์แต่ละครั้ง ควรขอความร่วมมือจากภาคเอกชน บริษัท หรือองค์กรการกุศล โดยชี้ให้เห็นถึงปัญหาและความสำคัญของโครงการนี้ จะช่วยทำให้นิสิต นักศึกษา มหาวิทยาลัย ตลอดจนประชาชนผู้บริโภคสื่อเกิดความรู้ ความเข้าใจ และเล็งเห็นถึงความสำคัญของโครงการในที่สุด

2. จากผลการวิจัยพบว่า ระดับความรู้ของนิสิต นักศึกษามหาวิทยาลัยอยู่ในระดับสูง และมีทัศนคติต่อโครงการ "รักไทยให้ถูกทาง" ในเชิงบวก แต่มีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง ซึ่งแสดงให้เห็นว่า นิสิต นักศึกษามหาวิทยาลัยส่วนใหญ่มีทัศนคติที่ดี มีความรู้ ความเข้าใจถึงสภาพปัญหาพิษภัยเศรษฐกิจของประเทศ ว่าขณะนี้ประเทศกำลังประสบปัญหาจากพิษภัยเศรษฐกิจ เราในฐานะเป็นนิสิต นักศึกษา มหาวิทยาลัยซึ่งเป็นเยาวชนของชาติมีสติ และวิสัยทัศน์ว่าจะช่วยกันและร่วมมือกันทำให้เกิดผลสัมฤทธิ์ของโครงการในที่สุด

ฉะนั้น ควรมีการประชาสัมพันธ์โดยใช้สื่อมวลชนต่าง ๆ ในโครงการรณรงค์อย่างต่อเนื่อง เพื่อทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ และเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการในที่สุด ซึ่งได้กล่าวมาในช่วงต้นแล้วว่า นิสิต นักศึกษา มหาวิทยาลัยบริโภคสื่อมวลชนเป็นจำนวนมาก ควรมีระดับของการออกสื่ออย่างต่อเนื่องและบ่อยครั้ง เพื่อเตือนความจำอยู่เสมอ โดยเฉพาะจากงานวิจัยพบว่า ประเด็นเกี่ยวกับทัศนคติกลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติในระดับสูงต่อโครงการ "รักไทยให้ถูกทาง" ดังนี้

1. นิสิต นักศึกษา คิดว่าจะสามารถช่วยลดปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจในขณะนี้ลงได้
 2. ท่านคิดว่า จะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมกรรมการบริโภคให้หันมาใช้สินค้าที่ผลิตในประเทศไทยได้

3. ท่านคิดว่า จะสามารถสร้างจิตสำนึกให้นิสิต นักศึกษา มหาวิทยาลัยได้

3. จากผลการวิจัยพบว่าระดับพฤติกรรมกรรมมีส่วนร่วมในโครงการ "รักไทยให้ถูกทาง" อยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น การเผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับประโยชน์ที่เกิดขึ้น และประโยชน์โดยภาพรวมของประเทศให้มากยิ่งขึ้น

รวมถึงการให้ นิสิต นักศึกษา เข้ามามีส่วนร่วมในการใช้สินค้าของไทยโดยออกสื่อเพื่อการรณรงค์ในการใช้สินค้าที่ผลิตขึ้นด้วยคนไทย และชี้ให้เห็นว่าประเทศไทยมีการพัฒนาทั้งรูปแบบและคุณภาพของสินค้าให้ทัดเทียมกับต่างประเทศ ตลอดจนปลูกฝังให้นิสิต นักศึกษา มีวิจารณญาณในการใช้เงิน และรู้จักการประหยัด อดออม และนิยมไทย

ในการประชาสัมพันธ์โครงการ "รักไทยให้ถูกทาง" อาจเลือกใช้สื่อบุคคลที่กลุ่ม นิสิต นักศึกษา มหาวิทยาลัยให้การรับรองและยอมรับ เช่น ศิลปินวัยรุ่น นักร้อง หรือนักแสดงที่มีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับในปัจจุบันให้ออกมาช่วยกันรณรงค์และโน้มน้าวใจให้กลุ่มตัวอย่าง นิสิต นักศึกษา มหาวิทยาลัยรัฐบาลและเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมโดยชี้ให้เห็นว่าการประหยัด อดออม และใช้สินค้าที่ผลิตขึ้นด้วยคนไทยจะสามารถทำให้เศรษฐกิจของชาติดีขึ้น

4. โครงการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับโครงการ "รักไทยให้ถูกทาง" ยังมีการประชาสัมพันธ์และให้ข่าวสารโดยผ่านสื่อมวลชนต่าง ๆ น้อยมาก ซึ่งแทบจะไม่ค่อยได้พบเห็นสื่อที่ใช้ในการรณรงค์โครงการเลย

สื่อในโครงการบางชิ้นแทบจะไม่ปรากฏให้เห็นเลยในเรื่องนี้ สาเหตุใหญ่อาจเนื่องจากผลพวงจากสภาพเศรษฐกิจที่ตกต่ำของประเทศในปัจจุบันมีผลกระทบต่อผู้ให้การสนับสนุนโครงการ พืชภัยเศรษฐกิจของประเทศในขณะนี้มันได้ส่งผลทำให้บริษัทเอกชน ห้างร้าน ตลอดจนผู้เข้าร่วมดำเนินโครงการมีปัญหาและข้อจำกัดในด้านงบประมาณ ซึ่งได้กล่าวมาแล้วว่าในการใช้สื่อเพื่อการรณรงค์โครงการ "รักไทยให้ถูกทาง" การออกสื่อมวลชน สื่อเฉพาะกิจ ในแต่ละครั้งจะเห็นได้ว่ามีค่าใช้จ่ายเป็นจำนวนมาก และมีปริมาณสูงขึ้นตามลำดับ ซึ่งเป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้การประชาสัมพันธ์พบเห็นน้อยลง

ดังนั้น การเผยแพร่ผ่านสื่อต่าง ๆ เพื่อให้ นิสิต นักศึกษา มหาวิทยาลัยรัฐบาลและเอกชน มีความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมมีส่วนร่วม สอดคล้องกับสารที่ได้เผยแพร่ จะต้องดำเนินการกระตุ้น และตอกย้ำความทรงจำเสมอ การออกสื่อเพื่อการรณรงค์ของโครงการควรจะมีมากเพียงพอเพื่อให้ปริมาณของสารในโครงการ "รักไทยให้ถูกทาง" มีมากเพียงพอที่ นิสิต นักศึกษา ตลอดจนประชาชนโดยทั่วไปเกิดความรู้และมีความตระหนัก ตลอดจนมีจิตสำนึกและเห็นคุณค่าของประโยชน์ที่จะได้รับในส่วนรวม ตลอดจนสังคมและประเทศชาติที่จะได้รับจากโครงการ "รักไทยให้ถูกทาง"

จากผลการวิจัยพบว่า นิสิต นักศึกษา มหาวิทยาลัยรัฐบาลและเอกชนในเขตกรุงเทพมหานครมีความรู้ในระดับสูง มีทัศนคติในระดับสูง และมีพฤติกรรมในระดับปานกลาง ฉะนั้น การเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ข่าวสารของโครงการผ่านสื่อต่าง ๆ นั้นควรเน้นให้นิสิต นักศึกษา มีส่วนร่วมให้มากที่สุด การประชาสัมพันธ์จึงควรมีการเลือกใช้สื่ออื่น ๆ เพื่อให้เข้าถึงและเจาะกลุ่มเป้าหมายได้อย่างชัดเจน มีการออกสื่อเพื่อการรณรงค์อย่างต่อเนื่อง และสื่อนั้นต้องสามารถโน้มน้าวใจและนำไปสู่การปฏิบัติในที่สุด

การใช้สื่อในการประชาสัมพันธ์แบบผสมผสาน อาทิเช่น

4.1 การใช้สื่อระดมสื่อทุกชนิด ทุกรูปแบบ ได้แก่ สื่อมวลชนโดยการออกสื่อในแต่ละครั้งชี้ให้เห็นถึงปัญหาและความสำคัญของการมีส่วนร่วมในโครงการ ถ้าทุกท่านร่วมมือกันจะทำให้เศรษฐกิจของประเทศชาติดีขึ้น เพราะกลุ่มตัวอย่างจะได้รับความรู้ ความเข้าใจ จากสื่อมวลชนมากที่สุด และสื่อมวลชนมีความรวดเร็ว จับใจ และเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้ดีที่สุด

4.2 การใช้สื่อบุคคลเป็นตัวอย่างและแบบอย่างที่ดีในการประชาสัมพันธ์ เพราะสื่อบุคคลมีอิทธิพลในการที่จะเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ความเชื่อ และทำให้เกิดพฤติกรรมมีส่วนร่วมที่ดีที่สุด ในโครงการนี้อาจจะใช้ศิลปิน นักร้องวัยรุ่น นักแสดง ซึ่งเป็นแม่แบบ มีอิทธิพลและศรัทธาในตัวสื่อ ซึ่งโครงการอาจสัมฤทธิ์ผลได้ถ้าใช้สื่อบุคคลในการรณรงค์เพื่อเป็นการโน้มน้าวใจ

4.3 ในการประชาสัมพันธ์ควรมีความต่อเนื่องและบ่อยครั้งอยู่เสมอ ไม่ควรทิ้งช่วงเวลาและสร้างความเข้าใจ เพื่อให้เกิดทัศนคติที่ดีและมีส่วนร่วมในโครงการ

4.4 ระดมการมีส่วนร่วมของกลุ่มเป้าหมายซึ่งเน้นให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมนั้นจะก่อให้เกิดความรู้ และเกิดการปรับเปลี่ยนทัศนคติ และยอมรับปฏิบัติในที่สุด บรรยาการการมีส่วนร่วมนั้นจะทำให้ผู้เข้าร่วมในโครงการเกิดการยอมรับเน้นปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ของโครงการมากที่สุด

4.5 ขอความร่วมมือจากหน่วยงานรัฐบาลและเอกชน กระทรวงมหาดไทย และส่วนราชการอื่น ๆ โดยขอความร่วมมือและประชาสัมพันธ์โดยผ่านสื่อเอกสารไปยังหน่วยงานดังกล่าว ให้ปลูกฝังเยาวชน นิสิต นักศึกษา รู้จักการประหยัด อดออมและนิยมไทย และเป็นตัวอย่างที่ดีตลอดจนชี้แนะให้เห็นถึงความสำคัญของโครงการว่าจะมีผลดีอย่างไรต่อประเทศชาติได้มากที่สุด

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาการเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทัศนคติ และการมีส่วนร่วมในโครงการ "รักไทยให้ถูกทาง" ของนิสิต นักศึกษา มหาวิทยาลัยรัฐบาลและเอกชนในเขตกรุงเทพมหานครเท่านั้น ในการศึกษาครั้งต่อไปจึงควรจะทำการศึกษาทั้งกลุ่มอื่น ๆ เช่น นิสิต นักศึกษา มหาวิทยาลัยในเขตต่างจังหวัด หรือขยายขอบเขตของการศึกษาให้กว้างขึ้น ไม่เพียงแต่ศึกษาในระดับมหาวิทยาลัย ควรเริ่มที่จะศึกษาตั้งแต่กลุ่มนักเรียนในชั้นมัธยมศึกษา หรือในระดับอื่น เพราะจากลักษณะทางประชากรที่แตกต่างกัน ตลอดจนสภาพทางภูมิศาสตร์ สภาพแวดล้อมที่ต่างกัน อาจทำให้ทราบถึงความแตกต่างของกลุ่มตัวอย่างของเขตชนบทและเขตเมืองว่าการเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทัศนคติ และการมีส่วนร่วมมีความแตกต่างกันหรือไม่

2. ในการทำวิจัยครั้งต่อไป ควรทำการศึกษา ในกลุ่มประชาชนทั่วไป เพื่อจะได้ทราบถึงพฤติกรรมการบริโภค ทัศนคติ ความรู้ เกี่ยวกับการประหยัดและอดออม ตลอดจนการนิยมไทย

3. ควรมีการศึกษาถึงปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องและสามารถส่งผลถึงพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในโครงการ "รักไทยให้ถูกทาง" นอกเหนือจากการเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทัศนคติ โดยศึกษาถึงตัวแปร ความพึงพอใจในข่าวสาร ความตระหนัก การรับรู้ในโครงการ "รักไทยให้ถูกทาง" และปัจจัยทางการสื่อสารว่ามีผลโดยตรงต่อประชาชนหรือกลุ่มตัวอย่างในโครงการ "รักไทยให้ถูกทาง" มากน้อยแค่ไหน